

Litterär Tidning.

No 28.

Fördagen den 6 April.

1830.

Ur poemet :

Den sista natten i Alhambra

af Nybom.

Allt är lug
och elden flämtar nu alltmera sakta
och lägger sina sista strålar neder
ikring Alhambra som en matt förklaring
och breder endast några milda dagar
utöfver den oändligt rika taflan
af denna djupa, lyriskt varma dikt,
der idealels från sin ljusa himmel
steg neder i naturens moderssköte,
tog form och lif och trädde upp i dagen,
en rik och skön och segrande försoning
emellan polerna i diktens verld,
en tvillingdröm af skönhet och af kärlek.
Hur lufsigt reser sig Comaras torn
och svalkar sina tinningar i molnen —
en jättetanku, sträfvande till himlen,
men plötsligt stelnad på sin himmelsfärd.

I SÄNDEBUDENS långa solor vandra
i blekgrå molndrägt och med kvita masker
de dystra kungavälnader från fordom,
och stiga stundom ut uppå altanen
och rista sina hufvuden och speja
ur tvenne, tomma, djupa ögongropar,
der tyranniets demon spökar än. —

I Lindaraxas lilla paradis
en näktergal bland mörka rosenbuskar
så sorgligt ljusligt sina toner slår,
och vinden lyssnar med halsdragen and
och tunga suckar, stilla deruppå,
som trodde han, att han ej mer får höra
de ljusva tonslag i den skumma natten.
Uppå Albereas gård är mörkt och ty
blott i bassinen sprattla tusen fiskar
med fenor utaf guld och sömnigt öga,

och nattens barn, de dunkla skuggor, ila
med lättad undefjät på snövit marmor
till sina tysta, undangömda, tjäll,
dit endast de och sagan hitta vägen. —
I Lejongårdens dystert sköna natt
fontanan brusar i ett matt moestoso,
och från de höga fönstrens brutna bågverk
kaskadens silsver hulkar sakta ned
på randen utaf yppiga parterrer,
och sedan genom hvita pelarskogar
melodiskt rullar fram sin lättä väg,
än smekande en bortglömd ros från norden,
som står och längtar till sitt hemland åter,
dess rena sångare och friska luft
från denna köld midt i det varma söder,
der yra, tjusande Sirener fladdra
på purpurstänkta vingar glädigt kring
från brud till brud och lika trogen kärlek;
än offrande sin saknads rena tår
dt något barn ifrån en tropisk himmel,
som ligger mördadt utaf nattens vind,
med dödens snö på späda liljekinder
och en nedbrunnen lusteld i sin blick. —
De stolta lejonen ur marmorgrafven
ett regn af klara perlor spruta upp,
som diamanthelt blixtra mellan bladen
de enda stjernorna i denna natt
af däckfull tystnad och af graflikt mörker.

Characteristik öfwer några Landskapsmålare.

Knappa är någonting underkastadt siera olika områden
än en Landskapssmålnings. Den stora allmänheten, som föga
drype sig om en sådan så wida den icke föreställer något bekant
fölle, sordrat deruti blott natur. Märka de på en viss es-
ter naturen, att ett hus icke har på rastan lika många fönster

som i verkligheten, att en gårdesgård är utelemnad, att ett träd är målat, der intet finnes, så synka de genast på ögonbrynen; med misnöje se de ock moln på nästan hvarje målad luft, ehuru hvar man i verkligheten åskar en klar himmel. Men skulle till allt detta komma att icke trädern åro aldeles gröna eller tegeltaken icke nog röda o. s. w. då hafwa de alts icke widare någon miskund med målaren, utan tänka med Hellgren: "man eger ej suile för det man är galen." Den finesse, hvarmed taflan är utsörd, är förfrikt märtstocken, efter hvilken de bedömma om hon är väl eller illa målad; kunde man t. ex. på en tumshög figur till och med urstila lillfingersnageln, så wore taflan aldeles öfverträfflig. Denna beskrifning, så otrolig den låter, är icke öfwerdrifwen; af dem som icke sjelfwa måla, dömma åtminstone två tredjedelar så, och här till torde ännu kunna läggas två tredjedelar af de målande Damerna. — Aldeles twertom dömmmer Dilettanten. Han, som nog studerat konsten för att inse huru många svårigheter en målare har att öfwervinna för att kunna med minsta möjliga arbete uttrycka hvarud han menar, förelades derigenom att såsom hufwudsak fästa sig vid den sakerhet och fermeté, som målaren visar i sitt manér. Detaillerna bryr han sig föga om; har taflan blott en stark effect och är hon målad med en full pensel, så förläter han gerna om hon är onaturlig t. ex. att ett träd är brunt och ett annat gult, att ett hus får snedt, att en figur fält för långa ben, o. s. v. — Vi tiltro ob ej att afgöra hvilket af dessa båda omdömen är mest felaktigt. De förra se i konsten endast en härmning af naturen och de sednare endast öfverwunna svårigheter. Artistens uppgift blir nu att sammanjemka dessa motsätser, så att han hvarken målar något fullt eller något onaturligt, samt att här till ur sitt eget hufwud lägga det Sköna. — Utan minsta ansyrat på att lemnna en konsthistorisk uppsats, vilja vi nämna några Artister, som i mer eller mindre grad lyckats i detta sitt bemödande.

Claude Lorrain och J. Ruisdael är Landskapsmålerei Heroer. De hafwa nästan utömt denna konst och deraf gjort allt hvarud som kan göras. Alla naturens schönhet, så väl de största som de minsta, är af dem uppfattade och begagnade, men endast såsom medel att uttrycka en ännu högre idée. Man erfar vid betraktandet af deras taflor att denna genre af målarkonsten wiserligen är lägre än den som behandlar mänskan, men att den ändock erbjuder en hel värld af njutningar, som man förut knappast funnat drömma om. Förfrikt är om dem, just för deras fullkomlighets skuld, föga att säga. —

En Landskapsmålare af främsta rangen är äfwen den älfste, wärde Moucheron. Han smakar någon af Naphaél genom sin djupa poesi och frihet från all slärd och effectiagt. Moucheron, då han målar en tafla, bryr sig föga om, att så som de flesta andra välja ett så kalladt "wackert landskap," med omväxlande vatten, berg, träd, hus etc., utan tager twertom ofta nog ett ämne som synes rent af ofordelaktigt, såsom en stel Transyf park, eller något dylikt; men han förtärt så väl att arrangera sin tafla, så att det hela blir wackert. Man blir betagen af en mild känsla då man betraktar hans varma, harmoniska colorit och hans ovanligt nästa pensel. Han är en konstnär som vet att finna allt uti det lilla.

Salvator Rosa står till Moucheron i rak motsats, emedan han tyckes blott ålka det ryksliga i naturen. En Nöfwärseen i en wild bergsklyfta; ett brusande vattenfall, som bryter sig fram i den oländigaste mark öfver klippor och fallfallna träd; Åska och Storm; se der ämnena för hans fantasiiska pensel. Han är för målarekonsten, hvarud den Transyf Ny-Romantiska skolan är för litteraturen. Det wore en stor hrist i konsten, om icke ögonen wändes åfwen åt det Demoniska; men det är också en farlig ensidighet att wända dem endast dit. Salvator Rosa hade ett blixtrande suile, men han ställde aldrig till naturen en så stön fråga som deuna Lidners:

"Är Du mera stor i dunder
än i de rika sommarregn?"

Om den utmärkte Artisten Van der Goyen berättas det, att han ofta, när han började en tafla, icke visste hvarud han skulle måla. Han rörde då ihop flera färger i penseln, gjorde sedan dermed en klasch på duken och började sedan forma denna af slumpen beständiga figur, till hvarud den hafte lämpade sig. Denna anekdot må nu vara sann eller ej, så är den likväl characteristisk för honom och alla andra konstnärer, som väl hafwa förmågan att se hvarud icke är wackert, men deremot icke inom sig kunna bilda ett Ideal eller något positivt stönt. Deras werk bli derföre aldrig af någon högre schönhet; ty icke må de invilla sig att en Gudomlig inspiration skulle liksom hoppa öfver hela själén och slå sig direkte ned uti fingerne.

Man ser sundom mänskor, som är fullkomligt Eloka i allt annat, men som hafwa en sär idée, som gör dem till galningar. En sådan är Wouwermann, med sin ewiga hvita häst som skyddar på alla hans taflor. Man tycker kanske i allmänhet att detta är ett temligen oskyldigt infall; men det är icke så. För att vara konstnär är den icke nog hånförd af konsten, som här föld nog att under hela sitt lif genomföra en bizarre idé, särdeles som detta icke alltid kan ske utan på taflans verkliga bekostnad. Mera än på ett ställe har den hvita färden på hästen blifvit skrärande mot den milde, warma tonen på Wouwermanns förräffliga sommarluster. —

Norrmannen Dahl har sig den stora förtjensten egen, att med sörsta noggrannhet utföra detaillerna, hvilka de stora artisterna eljest med ett slags förmånt förakt plåga förbi. Målare han ett sjöstycke, så kan man räkna snäckorna på stranden; målare han ett träd så ser man små foglar sitta i dess grenar, och ändock förgäves icke total-intrycket. Det är ett stort stege gjordt till en närmare förbindelse mellan suile och talent.

Fahlcrantz är såsom målare ungesat hvarud Tegnér är säsom skald. De hafwa båda ett fullt Omnighets-horn af poesi, hvarur de ock ösa med fulla händer. Detta horn är wihelleri gen djupt nog i sig selskt, men rågan ingör dock dock dess egentliga innehåll, hvilket åtminstone har den fördelen att det faller lätt i ögonen. Vi vilja härmed säga, att de är i högsia grad populära och mäste anslå hvarje för konsten öppet sinne. De ega båda en syligkeit i tanke och form, som uppsylla hela ens warelse med beläremhet; det är först då man erinrar sig Shakespeare och Claude Lorrain, som man märker att man icke är på innersta djupet af sin känsla. Här till kommer ett för båda gemensamt fel. De hafwa stelnat till ett väst ma-

nér, hvilket, emedan det är obeskrifligt vackert, mindre stadar hos sifflva Mästerne än hos deras efteravare. Det åkta Snillet kan aldrig imiteras, men deß manér kan det olyckligvis, och deraf hafwa wi denna öfverswämmande mångd af Tegniserande poëter och Fahlcrantziserande målare.

Vi skulle gerna fortvara ånnu en stund, och nämna t. ex. en Poussin, en Ostade m. fl. men som wi icke sifflva hafwa åran att vara med dem bekanta, så är det osömbörligt att presentera dem för våra Läsare, hvilka desutom nog samt lära inse att dessa förbigångna icke äro såmre farlar för det.

D.

Bulwer*)

Edward Lytton Bulwer, Baronet, är ett namn, som inom få år blef bekant, till och med utom Europas gränser och öfverallt, der romaner läsas. Men sedan Scotts tid har också icke någon engelsk romansförfattare blifvit af så många, om också under motsägelse af åtskilliga, frid, som B., hvilken hastigt och wida öfverslyglat Amerikanern Coopers rykte, lefwer på alla lefvande språk och är ånnu i de år, då den poetiska werksamheten är som listigast. B. är den tredje och ungsta sonen af general Bulwer af Heydon Hale i greffskapet Norfolk, född år 1803. Hans ånnu lefvande moder är dotter och enda arftagare efter Henrik Warburton Lyon till Rueborough-Park. Emedan fadren tidigt dog, så fick modren hela omstommen deras upphöstran. Som hon war förtroligt bekant med Englands kända litteratur, har hon sakeri öfver stort inflytande på Bis bildning och rigning. Efter privat information, studerade han i Cambridge, där han skref en dikt öfver Sculpturen, som blef prisbelönt. Under serierna wandrade han genom England och Scotland, sednare åtven Frankrike, och hvad han under dessa wandringar upplevde gaf honom anledning till hans första arbeten I Cambridge blef han bekant med Tycka litteraturen genom en man, som längre tid hade left i Weimar, och Goethes Krister intog honom särdeles. Hans Weeds and wild flowers 1826 års de första prosiven af hans poetiska talent. De efterföljdes af novellerna: "O'Neil the rebel" och "Falkland," den sista anonym. Med Pelham 1828 begnute han egentligen sin riko och hittills ej afbrutna författarebana. De sedan följande berömda romanerna: Den förskjutna, Devereux, Paul Clifford, Eugen Aram, följdes af: England och Engelsmän, Pompejis sista dagar, Athens uppkomst och fall, Cola Rienzi, Pilgrimerna vid Rhen, Leila eller Grenadas belägring, Crust Maltravers", tillsegnad det stora ryska folket, en nation af tankare och kritiker, ett fremmönande, men wänligt publicum, af skarpt omdöme, öfverseende i tal del, storfinne i erkännande," och en fortsättning af detta werk Alice eller hemligheterna". Om man måste erkänna hans andes lyftning och ånnu mera hans förmåga af psychologiskt-philosophiska utvecklingar, egen hos ett practiskt folk, sådant Engelsmännens är, om man åtven egnar all beundran

åt hans stil, som med lättet öfver manan af erfarenhet lyfter sig till en djup och mångsidig lefnadsåsigt, deri olik sina landsmän, som så ofta fasthänga vid materien till poëtens skada, så fattas dock rätt mycket i poetiskt värde, för att hans skapelser skulle bli obödliga. Hans studier af tyft weteunder, tyft konst och tyft lit och hans förtärlek för dylikt är bekant. Men inympningen af våra speculationer på det sunniliga och compacta i engelska litsver synes vara för hastig och oförberedd. Med en autodidacts hela högmod trov han sig redan derigenom höjd öfver sina föregångare, att han försnär den gamla romanens konstfulla byggnad. Det plastiska miniaturmålarter, öfverraskningens magt, som med mätta af alla sederre mästare i romanen blifvit brukade, förfästar han med egoistisk trothet. I ersättning deraf will han blott ge psychologiskt sanning och utveckling af charakterer. B. är en talent, ja en stor talent, men de medel, som konsten alltid behöft, för att verka, böra ej fastas å sidu, och om så fier, bör en Genius ersätta det, men en Genius är B. icke. Hans werk öfverraska till stor del derföre, att wiha af hans egenheter hos en engelsk romansförfattare är helt nyaz och Europa är wandt, att alltid få förebilden för romaner från England. Med beundran kunnan vi följa honom i hans psychologiska processer, ty sådana är hans romaner, men han hänsör osö icke. En Genius, som haft samma syste, hade dock wunnit ett pläist uttryck derföre. Churn han i conception står högre än Fielding, Smollet och Scott, åtven deri berömvärd, att han alltid strävar att få ett helt, ett resultat, och ej förr lemnar sitt ämne, än han uttömt det, så kunnan dock hans romaner såsom konstwerk alldelvis icke jämföras med alla dessa. Den subjectiva regulatörn, maschinistaren eller directören uppträder med sina figurer på scenen, han för dem vid hand, han släpper dem ej lösa, han läter dem tala, men han talar också lika ofta sjelf, och med det fulla stolta selfmedvetandet, att hans publicum ej kan umbära honom, Edward Lytton Bulwer. En konstnär skulle låta sina skapelser selfständigt uppträda, och ju friare och mera oberoende ju listigare och mera werksamma. Men att hans noveller, oaktadt hans preceptorsis, hans moralpredikningar, dock winna insteg hos den större allmänheten, är ett tecken af hans egendomliga talent, men också intet bewis att de skola fortvara såsom en Tom Jones. Han saknar, utom classisk concentration, åtven mångfald af personer. En Alp af psychologiska anleten hvilat med engelsk dimma på hans återvändande, gigantiskt passionliga, stela och ogenomträningliga charakterer, som spökligt figurera på hans rätor. Wäl finnes hos honom hjertlighet och ädel sinnessättning, men alltid omgiswen af Spleen; ingenting är gladt och naturfrist; deremot mycket i det intre och inne väldsam, brutet, såsom den nya tiden, i det intre sönderslitet, för döden mogna naturen; om och sant, dock tecknadt med öfverdrift. Man önskar dem att få dö, för att sjelf bli befriad ifrån den rått pläsgamma känsla, som de förorsaka. De quarlemla en olycklig, tröstslös känsla, bakom hvilken finnes ingenting försonande, upplyftande, högst litet warnande. Men i deras otillfredsställelse med det ändliga liggar ånnu ej någon tyft djup trånad efter det vändliga. B. är Engelsman. Engelsmannen lemnar ej jorden; han har aldrig tankt huru han skulle tänka, om han ej wore han sjelf. Hans smärta är reell; hans Eugen Aram will också till slut rädda sig genom ett reellt medel; en Faust, som begär ett mord, för att stilla sin weg-

*) Allt som tecknas med asterisk är öfversättning.

lighet. "Tyssen", säger en granskare, "blir under småtan en H a l f g u d , Engelemannen en H a l f m e n n i s k a ;" och dock är de dessa tavlor af småtan B:s poesi. Ingenting gemensamt med poesien finner man i hans widtwälviga, ofta till den förvägnaste farcet utartande, humor, som häftigt gissar lasten, utan att ega merry old Englands fria lustighet eller de Scottiska characterernas hela godsinne. I hans Pilgrimerna will han ej vara Engelsman, ej politiker, utan blott skald, i den mening det romantiska Tyland tager detta ord; men så hufwa och föna flera berättelser deri är, så är dock hans Elswor, som omdansa dem, icke af doft och färg, såsom i de gamla sagorna. Den poetiska dösten blir nedslagen af den tjocka engelska, af folgas tyngda dimman. Om B. i Ernst Malte avers, såsom några påstå, anstår en ny tyck frång och om detta werk skall antyda en lutning till finare psychologiska charaktersbilder, lika Goethes, det kan ännu icke avgöras. Om B. icke är poet, så är han i stället en man af den finaste werldsbildning. Han söker tillseigna sig allt och ställa sig öfver allt. Men ehuru han gjort tycka studier, utflygter till Italien och Grekland, är likväl det sociala England den grund, på hvilken han står. Hans England och Engelsmannen är ett gedieget werk och den upprightighet, hvaremmed han här bedömer sina landsmän, har i de flesta engelska dagblad ädragit honom starka förebrälser och många ömanner, hemliga och offentliga. Likaså wittnar hans Pelham om örfattarens aristocratiska umgängesfär. — I båda werken ligger det reella England med alt sitt förderf som en landcharta för våra förrer. Om Wellington verkliggen deröfver skall hafwa yttrat: Förf. känner high life, men blott genom lyhning utanför dörren, så kan detta ej vara något annat än ett högaristocratiskt uttrande, men så wida sant, som den riktigaste betrakelse måste stå utom hvitweln, som han schildrar. Wid försöken att uppträda som dramatist skald t. ex. Hertiginnan La Valliere och Flickan i Lyon, har B. ej blifvit med visfall emottagen. Den närvärande engelska scenen är hvarken en arena genier eller talenter.

Utländsk Litteratur.

- Handbuch der Dogmatik der Evang. — Luth. Kirche v. A. G. Bretschneider. 2 B. 2 Uppl. Leipzig. 1838. (5 Th.)
- Kirchenhistorische Tabellen v. J. C. L. Dauz. Jena. 1838. 34 Tab. (1 Th. 12 gr.)
- Real Encyclopädie der classisch. AlterthumsWissenschaft in alphab. Ordn. (Af Tysslands största filologer.) 1 B. 1—10 Lief. Stuttg. 1837, 38. 800 sidd. (8 gr. a Lief.) A. — Aristoteles.
- Vorles. über Dogm. der Evang. Luth. Kirche, nach dem Compend. des de Wette von Twesten. 2 B. 1 Abth. 1837. Hamb. (1 Th. 18 gr.)
- Prophetismus der Hebräer von A. Knobel. 2 Th. 1837. 440—460 sidd. Breslau. (3 Th. 8 gr.)
- Sammlung der vorzüglichsten Quellenschriftsteller zur Gesch. germ. Stämme, vom Beginne der Völkerwanderung bis

zur Periode der Karolinger. 1 B. Paul Barnefrieds Gesch. der Longobarden. Übers. v. Spruner. Hamb. (20 gr.)

- Aristoteles Werke übers. v. Hoffmeister und Knebel. Stuttg. 1838. 4 B. Rhetorik. — Platons Apologie der Sokrates v. Müllin. Mannheim. 1838; Baeos Versuche v. Bruschius. Lpz. 1838.
- Imm. Kants sammel. Werke ausgeg. v. Rosenkranz und F. W. Schubert. Lpz. 1838. 6 B.
- Der Vorläufer. Af förf. till en astiden Furstes bref. Stuttg. 1838. (Resa i Grekland.)
- Über Ursprung des Episcopats in der christl. Kirche. Prüfung der neuesten von Rothe aufgestellten Ansichten. (Ansänge der christl. Kirche und ihrer Verfassung. 1 B. Wittenb. 1837) von Baur. Tüb. 1838.
- Gesch. der neuern Philosophie von L. Feuerbach. Darstellung etc. der Leibnitzschen Philos. Ansbach 1837.
- Gedichte v. Freiligrath. Stuttg. 1838.
- Kritik der Gesch. der Offenbarung. 1 Th. 1 B. Die Religion des Al. Test. in der geschichtl. Entwicklung ihrer Principien v. Bauer. 1 B. Berl. 1839.
- Cours de Littérature franç. par Villemain, Tableau du XVIII:e Siècle. Brüssel 1838. 2 Vol. (6 francs).
- Theatre chinois. (Översättningar af fyra Chin. dramer) par Bazin. P. 1838.
- Les origines du théâtre moderne. Par Ch. Magnin. P. 1838. 1 B. (Fr. 1—7 s.)
- Tesoro del teatro español desde su origin (1389) hasta nuestros días. I. 1356. — sl. af 16 s. II. Vega. III Calderon. IV. V. Fr. 1700. (9 Fr. a vol.) P. 1838.
- Shelley papers; poetry and prose. Wita memoir by Medwin, London 3 sh. 6 p.
- Guizot: Hist. gener. de la civilisation en Europe depuis la chute de l'empire romain jusqu'an la revol. franç. — Brüssel 5 fr.
- Schwenk: Wörterb. der deutschen Sprache. 3 uppl. Frankf. (3 Th. derivations Lexicon, af mycket gagn åfven för Swenskan.)
- Strauss: Leben Jesu. 2:dra uppl. Tübingen 1838, 39. (6 Th. 8 gr. 2 B.

Tryckfel i N. 27.

2 kol. 2 sp. 11 rad. nedstr. st. Primusrunor 1. Minnesrunor. — 4 kol. 1 sp. 10 rad. nedstr. st. Trumprna 1. Lumpna. —

Gefle, hos A. P. Landin.